

van, hogy azt ma már nagy részt megvalósítva lássa, nem csak, de mint 1873. mártiusában kinevezett közmunkatanácsai alelnöknek módjában volt, gyakorlatilag is erre befolyjni. Az utolsó 10—11 év óta, ugyyszólva Podmaniczky ideje alatt öltött Budapest valóban világvárosi szint és pompás alakot s erre ő annál büszkébb lehet, mert itt töltvén el gyermekéveit, átélvén az 1835-ki cholérát s a nagy vizáradást, látta és ismerte Pestet elhagyatott, szegényes, kicsinyes állapotában is.

Szomorú fordulópontot képez Podmaniczky életében az 1869. év, mint melynek őszén vagyonát vesztette el. Ezentul már a maga keresményéből lévén kénytelen megélni, ugyanezen év őszén kineveztetett az akkor alakuló észak-keleti vasúthoz személyügyi főnöknek. 1870-ben belépett mint százados a honvédseregbe és ott 1874-ig szolgált mint szabadságolt állományu tiszt. 1875-ben lemondván szabadságolt állományu állásáról, a szolgálaton kívüli állományba helyeztetett át, mikor is Ő Felsége az őrnagyi rangot adományozza neki, — háboru esetén szolgálatot tenni kötelezvé magát Podmaniczky.

Már említők, hogy 1873-ban a fővárosi közmunkák tanácsának alelnökévé lett; 1875. mártiusban a nemzeti színház intendánsává neveztetett ki. Mindkét állást mai napig megtartotta s ritka buzgalommal, kötelességérzettel töltötte be; ugy azokban, mint ujabban a kir. dalmüszínház élén kiváló szolgálatoakat téve a nemzetnek.

És a férfit, kinek élete egy szakadatlan munkásság láncolata, a ki a honvédelem és irodalom terén, a fővárosi szinművészet élén és Budapest modern világvárosi bámulatos átalakulásának vezetésében maradandó érdemeket és országszerte ismert, becsült és tisztelt nevet vivott ki magának, valóban meg is érdemelte, hogy az egész újabb alkotmányos korszakon át a nemzet törvényhozóinak sorában foglaljon helyet. Már említők, hogy 1861-től 1874-ig Szarvas várost képviselte; onnan kezdve 1875-ben a nagy-laki (Csanád megye), 1878-ban Budapest VI-ik kerülete, 1881-ben és 1884-ben is az ó-kanizsai kerület választotta őt meg orsz. képviselőjévé.

Mióta élete a politikától eltérő, gyakorlati irányt vett s mióta egy egész ember teljes munkaképességet igénybe vevő fontos foglalkozási köröket tölt be, még pedig 60 éves életkora daczára ifju testi és lelki rugékonysággal és nagy sikerekkel, irodalommal és politikával nem foglalkozik, de ezért hivatalos functióban teljesített nagy szolgálataival kárpótolja a nemzetet.

Prileszky Tádé.

A Prileszkyek ősrégi nemes családja nevét és eredetét veszi Prilesz trencsénmegyei, a trencsén-töplici fürdőhely közelében fekvő kis tótajku helységtől, mely a család ősi birtokát képezé. Hirneves család e vidéken ember emlékezete óta. A feudális időkben a Pri-

leszkék mint jobbágyaikról emberségesen gondoskodó, igazságszerető, önkényt és zsarnokságot soha sem gyakorló földesurak mindig birták a nép szeretetét; mint tevékeny, gondos és rendezett viszonyban gazdák, kivívták mindig a vidék tiszteletét; majd Trencsén, Nyitra és Pozsonymegyékben buzgóan előremozdítva a haza ügyeit, mindig hazafias honpolgárok disznevét méltán viselték.

Prileszi Prileszky Tádé 1826-ban született nyitramegyei Emőke helységben. Előleges tanulmányait a piaristák gymnasiumában Magyar-

PRILESZKY TÁDÉ.

Óvárott és Vácon sikerrel végezvén, átlépett a pesti egyetembe, hol már 1844-ben az A. A. Lib. és Philosophiae tudori méltóságot megnyeré. Miután az akkori rendszer szerint egy ideig mint patvarista gyakorlatilag beletörte volna magát a nyilvános élet és szolgálat teendőibe, bekövetkeztek az 1848—49. év viharos esemé-

nyei. Prileszky Tádé mint nemzetőr tevékeny részt vett a szabadságharcban, nevezetesen annak a felvidéken megesett mozzanataiban, a Hurbán szabadcsapatai elleni aktiókban stb. Lecsillapodván a harcias idők vihara, Prileszky Tádé 1850-ben külföldre ment s beutazván Europa minden nevezetes vidékeit és városait, tetemesen gyarapította ember- és világösmereteit és bővítette szellemi látkörét.

1854-ben visszatérve a hazába, visszavonultan mint magánzó élt és kiválólag gazdasági és nemzetgazdasági tanulmányoknak szentelte idejét és munkáját. 1867-ben végre ismét kilépett a praktikus tevékenység terére és gazdasági és pénzügyi tanulmányai által hivatva és kitűnően minősítve, elvállalta több rendbeli nagy hazai uradalom igazgatását, rendezését és vezetését. Majd később számos hazai nemzetgazdá-

szati, hitel- és pénzügyi intézet létesítése vagy vezetése körül fáradozott mint alapító, mint kormányzó, s mint részvényes tag. Ugy a trencsényi takarékpénztár, a pozsonyi ipar- és kereskedelmi bank, a pesti magyar jelzálog hitelbank létrehozásában nagy része volt, valamint számos felvidéki ipar-egylet részint az ő műve, részint hathatós közreműködése mint főtényező mellett jöttek létre. És mind ezen vállalatainak és alapítványainak jellemző saját-sága az, hogy egészséges, solid, józanul és helyesen combinált alapra fektetve áldásos működést fejtettek ki és prosperáltak a mennyire egy intézet az idők változó viszontagságai mellett csak prosperálhat. Számos uri család megrongált vagyona és jólléte Prileszky működésének köszöni megmentését és megszilárdítását; a hitelintézetek pedig, melyeket vagy maga alapított, avagy melyek közreműködése mellett jöttek létre vagy befolyása alatt működtek, egytől egyig győzedelmesen kiállottak a közelmúlt idők roppant pangását és krisiseit és maiglan sértetlenül fennállván, folytatják sikeres és üzleti körükre nézve áldásos működésüket.

Az 1869-ki évvel Prileszky Tádé működésének egy egészen új korszaka kezdődik. Ugyanis az említett évben Nagyszombat sz. k. városa megválasztá őt országgyűlési képviselőjévé. Prileszky ez óta folytonos tagja a magyar törvényhozó testületnek. Hat évig Nagyszombat városát, az óta pedig a stomfai választókerületet képviselvé. A közéleti pályán folytatott eme működése az ország színe előtt folyván le, ez már ösmeretesebb mint elébbi tevékenysége.

Prileszky Tádé első megválasztatása óta folytonosan tagja a közös ügyek rendezésére kiküldött országos bizottságnak (delegatió-nak.) De legkiválóbb tevékenysége az országgyűlésen is folytonosan az ország pénzügyi viszonyainak és kérdéseinek tisztázására való irányozva. A képviselőház felismerve ezen szakmához való kitünő hivatását, tág hatáskört nyitott neki ez irányban. Ugy képviselőnek való megválasztatása óta állandóan a közös zárszámadásoknak előadója, a közös államadóságok felügyelő-bizottságának alelnöke és a magyar képviselőház zárszámadási bizottságának elnöke volt maiglan, mindannyi fontos feladat, melynek Prileszky kitünő szakismerettel, valódi hivatás szülte buzgalommal és ernyedetlen szorgalommal eleget tesz, úgy, hogy a nevezett szakmában feltétlen auctoritásnak méltán tiszteltetik. Az egyensúly helyreállítását az államháztartásban Prileszky folyvást minden állami akciónk legfőbb és végcéljának hirdeti. Az osztrák nemzeti bank imént teljesített dualistikus modorban való átalakításának buzgó és meggyőző szószólója volt már évek óta, még mielőtt ez eszme bármily más oldalról megpendítettett volna. Legujabban a tarifák és refaktiák főfontosságú kérdését, mely mindamellett nálunk csak igen gyéren szokott tanulmányozás és megvitatás tárgyává tételni, beható tanulmányainak főtárgyául tüzte ki.

Csonka maradna Prileszky Tádé működésének e rövid vázlata, ha elmulasztanók legujabb munkálatát méltányolni, melyet «Államháztartásunk tiz évi eredményei» cím alatt a képviselőház meghagyásából, mint a zárszámadási bizottság elnöke jelentésképpen a

ház elé terjesztett. Ezen munka az állami létünk helyreállítása óta az államgazdaság roppant terén történeteknek áttekinthető képét nyújtja; ösmerteti az adók, hitelműveletek, beruházások és vagyonkezelés körül kifejtett összes aktiót és praecirozza az állami vagyon szerzése, megóvása és gyarapítása tárgyában elért eredményeket, fejtegeti ezen vagyon csökkenéseinek okait és kimutatja az állami vagyon ma tényleg fennálló összes cselekvő és szenvedő állását. Az államháztartásunk összes terén államunk újabb fennállása óta történt mozzanatok és elért eredményeknek ily áttekinthető keretbe való összefoglalása tette csak lehetővé államgazdasági tényleges állásunknak felismerését, a közelmúltban rejlő tapasztalatok felhasználását és a helyzetből folyó követelmények szemmeltartását a jövőbeli teendőink meghatározásánál. Így Prileszkynek ezen műve, melynek összeállításánál mint minden munkájánál, józan és rideg objektivitással járt el, a bel- és külföldön mint a jövőbeli államgazdasági akciónk anteaktája és alapokmánya megelégedéssel és köszönettel fogadtatott.

E téren oly tekintélynek és általános tiszteletnek örvend, hogy legutóbb is a zárszámadási bizottság egyhangúlag választá meg őt elnöknek, rászavazván a bizottságnak még ellenzéki tagjai is, a mi mindenestre a képzelhető legritkább esetek közé tartozik.

Prileszky Nagyszombat, Erzsébetváros sz. k. városa, ugy szintén Stomfa mezőváros diszpolgára.

Az alapok- és alapítványokat ellenőrző bizottságnak tagja. A kerületében levő népiskolákban a magyar nyelv oktatását évi ösztöndíjakkal sikeresen előmozdítja.

Prileszky fiatal kedélyű, jovialis, humorgazdag ember, miért is közkedveltségnek örvend. Olyan meg senki sincs a parlamentben, ki annyi jóakarathban és támogatásban részesitené a kezdő fiatal képviselőket, mint Prileszky, a kit ezért a fiatalok protectorának is neveznek. Az meg épen szerencsés ember, a ki «az ő keze alá» jut előadónak a zárszámadási bizottságba. Ha «az ő előadója» a kathédraán helyesen és okosan beszél, Prileszky ugy örül s annyira dicséri mindenfelé, mintha a saját fiát látná szerepelni. Van ebben különben valami a tanító öröméből is; mert mielőtt a zárszámadási bizottság előadója oda áll a kathédraára, hogy referáljon fontos pénzügyekben a háznak, azt Prileszky előbb ritka szakavatottsággal kellőképen beinstruálja a szakmába s csak azután bocsátja azt saját szárnyaira, — lévén Prileszky a bizottságnak nem csak elnöke, de valósággal instructora is. Ha «előadója» minden tekintetben megüti a mértéket, pontos és szorgalmas, Prileszky meg szokta jutalmazni. Így egyik előadót arany órával, egy másikat szépkivitelű ezüst tintatartóval s egy harmadikat aranytollal tüntetett ki. Így buzdít ő a munkára. Ezt sem igen teszi más elnök.